

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM VAKFI

NÜFUS POLİTİKALARI VE ÜREME HAKLARI ÇALIŞTAYI

SONUÇ BİLDİRGESİ

(3 Mart 2025)

Son günlerde nüfus politikalarında yapılması önerilen değişiklikler ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Nüfus Politikaları Kurulu'nun, nüfusu artırmaya yönelik planlamalar yapmakla görevlendirilmesi ve 1965 yılından bu yana bir insan hakkı olarak büyük emeklerle yürütülen ve ülkemiz için son derece önemli olan mevcut nüfus politikasına aykırı uygulamalar ciddi kaygılara yol açmıştır:

Çünkü;

1. Doğumların teşvik edilmesi sonucunda kadın ve çocukların, ailelerin ve toplumun sağlığı zarar görebilir;
2. İstemediği halde gebe kalan ve riskli gebeliği olan kadınların sağlıksız koşullarda düşük yapma eğilimleri ve bunun sonucunda anne ölümleri artabilir;
3. Kadın haklarının temel bir ilkesi olan kadının üreme ve cinsel yaşamıyla ilgili karar verme bağımsızlığı zarar görebilir;
4. Kadının özgürlüğü, toplumsal yaşama katılımı, çalışma hürriyeti engellenebilir ve kadının toplum içindeki statüsünde gerilemeler görülebilir;
5. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı daha da artar ve böylece zaten erkek egemen olan toplumumuzda kalıcı zararlar ortaya çıkabilir;
6. İşsizlik, eğitimsizlik, yoksulluk gibi sosyal sorunlar daha da artabilir;
7. Kalabalık nüfus, çevre sorunlarının artmasına, ülkenin doğal kaynaklarının tüketilmesine ve iç göçleri artırarak hızlı ve plansız kentleşmeye yol açabilir.

Önerilen uygulamaların, kadınların birey olarak haklarını tanımayan, onları sadece “anne” ve “eş” rollerine indirgemeye çalışan politikalar, başta eğitim, istihdam, sağlık hizmetlerine erişim ve üreme hakları olmak üzere pek çok alanda kadınların toplumsal yaşama katılımını sınırlandırıcı olacağı ve kadınların insan haklarından eşit yararlanmalarını olumsuz etkileyeceğinden kaygı duyulmaktadır.

Öte yandan, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun (UNFPA) 2023 Nüfus Raporunda, birçok ülkede daha büyük aileleri teşvik etmek amacıyla kadınlara ve eşlerine mali teşvikler ve ödüller sunulduğunda bu ülkelerde doğurganlık oranlarının etkilenmediği, bu tür politikaların kadın haklarına zarar verdiğinin kanıtlandığı ifade edilmektedir. Nitekim, Türkiye’de de 2018 yılından beri özellikle birinci basamak sağlık kuruluşlarında her vatandaşın hakkı olan doğum kontrol yöntemlerine erişimde ciddi sıkıntılar, engeller yaşanmasına karşın doğurganlık hızları artmamaktadır.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM VAKFI

Biz, aşağıda imzası bulunan sivil toplum örgütleri olarak, eşitlikçi ve adil bir nüfus politikasının benimsenmesi gerektiğini vurguluyoruz. Kadınların bedenleri, yaşamları ve gelecekleri üzerindeki kararların yalnızca kendilerine ait olduğunu ve devlet politikalarının, bireylerin bu haklarını koruyacak, gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini vurguluyor ve aşağıdaki hususların ve önlemlerin uygulanması çağrısında bulunuyoruz:

1. Üreme sağlığı hizmetlerine erişim temel bir insan hakkıdır ve doğum kontrol yöntemleri, güvenli rahim tahliyesi (kürtaj) hizmetleri ve kapsamlı cinsel sağlık eğitimi ücretsiz ve herkes için erişilebilir olmalıdır;
2. Kadınların bedenleri ve doğurganlıkları üzerindeki baskıcı uygulamalardan derhal vazgeçilmelidir;
3. Üreme sağlığı hizmetlerine erişimi engelleyen uygulamalar kaldırılmalı, kadınların sağlık hakları güvence altına alınmalıdır;
4. Kadınların toplumsal ve siyasi yaşamda karar alma mekanizmasında ve istihdamda daha fazla yer alması teşvik edilmeli, ekonomik bağımsızlıkları desteklenmelidir;
5. Kadın ve erkek, evli olan ya da olmayan bütün bireylerin doğum kontrolü yöntemlerine erişim haklarına saygı duyulmalı ve devletin Anayasamızın 41. maddesinde yer alan “aile planlamasının öğretimi ve uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alıp teşkilatı kurma” görevinden asla vazgeçilmemelidir;
6. Doğum kontrolü uygulamalarının bir tıbbi gereklilik olduğundan hareketle, gebe kalmalarında risk bulunan kadınlara özenle yaklaşılmalı ve gebelikler arasındaki sürenin en az iki yıl olmasını sağlayıcı hizmetler özendirilmelidir;
7. Sık doğumların, istenmeyen gebeliklerin ve ergenlik dönemindeki evliliklerin anne ve bebek ölümlerini artırdığı göz önüne alınarak aile, kadın ve çocuk sağlığını riske atan politikalardan vazgeçilmelidir;
8. Eğitimde ulusal düzeyde cinsiyete dayalı ayrımcılık yaratmayan, gerektiğinde kız çocuklara pozitif ayrımcılığı öngören, cinsiyet eşitliğini dikkate alan eğitim sistemine geçilmelidir;
9. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadele edilmeli, kadınları şiddete karşı daha savunmasız hale getiren ve ekonomik bağımsızlıklarını kısıtlayan politikalar asla yaşama geçirilmemelidir;
10. Gençler cinsel sağlık ve üreme sağlığı konusunda bilinçlendirilmeli, yaşa göre uyarlanmış cinsel sağlık eğitimi okul müfredatına dâhil edilmelidir;
11. Yoksul, kırsal bölgede yaşayan, göçmen, engelli ve farklı cinsel eğilimleri olan bireyler dâhil olmak üzere dezavantajlı grupların ihtiyaçları olduğu zaman ve ihtiyaçları olduğu kadar sağlık hizmetlerine erişimi güvence altına alınmalıdır;

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM VAKFI

12. Gelecekte ülkemizdeki çalışan nüfusun (15-64 yaş grubu) azalmayacağı gerçeğinden hareketle, bu yaş grubundakilerin istihdamı ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi konularında sosyal politikalar uygulanmalıdır;
13. Ülkemiz nüfusunun kaçınılmaz olarak yaşlanacağı gerçeği göz önüne alınarak, yaşlıların üretime katılmaları, aktif yaşlanma ve kronik hastalıkların yönetimi konularında programlar geliştirilmeli ve uygulanmalıdır;
14. Sağlık çalışanları ülkenin nüfus yapısına uygun olarak planlanmalı, bu cümleden olarak kronik ve yaşlılıkla ilgili uzmanların ve evde bakım elemanlarının yetiştirilmesine ilişkin yaklaşımlara önem verilmelidir;
15. Demografik gelişmeler, hastalık örüntüsü, sağlık hizmetlerini kullanım ve sağlık harcamaları konularında sürekli toplumsal cinsiyet eşitsizliğini de gösterebilecek veri toplanmalı ve analizler yapılarak nüfus politikaları bilgiye/kanıtı dayalı olarak planlanmalıdır.

Ülkemizin nüfusundaki değişimlerden endişe edilmesini gerektirecek bilimsel kanıtların olmadığını görüyor, nüfusu artırmak için değil, yaşlanan toplumun sorunlarına hazırlanmanın daha hakça ve akılcı olacağı inancıyla, **aile planlamasını da kapsayan cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerinin bir insan hakkı, kadın hakkı ve sağlık hakkı olduğunu, ülkemiz açısından asıl hedefin genç ve kalabalık değil nitelikli ve sağlıklı nüfus olması gerektiğini** savunuyor ve bu görüşlerimizi yetkililere, politikacılara, akademik çevrelere, basın organlarına ve kamuya duyurmayı bir görev ve sorumluluk sayıyoruz.

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER)

Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı (SSYV)